

Žalobu obce K. proti manželům H-ovým zakládala žalobkyně na nesporném tvrzení, že v seznamu I. veřejného statku pro obec K. jest obci připsána do vlastnictví veřejná cesta čís. kat. 3505 v K., dále na tvrzení, že tato cesta nikdy své veřejné povahy nepozbyla a že žalovaní osobují si neprávem vlastnické právo k části téže cesty, nechtějíce uznati, že cesta ta jest veřejnou, pročež obecní zastupitelstvo usneslo se, provést žalobou zjištění a uznání veřejnosti cesty proti žalovaným. Žalobní návrh se domáhal výroku: 1. Zjišťuje se, že pozemek čís. kat. 3505 jest cestou veřejnou a žalovaným nepřisluší k části této cesty od stavení K-ových až po stavení žalovaných vlastnické právo. 2. Žalovaní jsou povinni to uznati a dalšího rušení v tomto směru se zdržeti. Procesní soud prvního stálice rozhodl o žalobě věcně, odvolací soud zrušil napařený rozsudek s předchozím řízením pro zmatečnost a odmítl žalobu. **Důvody:** Žalobní žádost jest považovati za jeden nerozlučný celek a základem jejím jest tvrzená veřejnost cesty a to i pokud jde o navržené odepření práva vlastnického. Řádné soudy nejsou však příslušny a oprávněny, vysloviti rozsudkem, že nějaká cesta jest veřejnou. K tomu jest povolán úřad správní, v tomto případě obec K. (obecní zastupitelstvo) na základě příslušnosti, dané obcím, ve věcech komunikačních obecním zřízením. Výroku správního úřadu o veřejnosti cesty lze pak účastníkům odporovati pořadem stolic správních. Když pak tato veřejnost cesty jest stanovena, lze tuto její povahu zabezpečiti rovněž prostředky řízení správního proti neoprávněným zásahům, zejména tedy i proti takovému jednání, jež znamenalo by výkon soukromého vlastnictví, nesrovnávající se s veřejností cesty. Byť tedy návrh žalobní domáhal se odepření práva vlastnického žalovaným k části cesty, jde vskutku o věc, jež na pořad práva nenáleží, poněvadž toto odepření jest dle zdůvodnění žaloby i dle výsledků ústního přelíčení myšleno jen jako výron a důsledek veřejnosti cesty, jež zůstává východiskem a základem. Jest tudíž řízení i rozsudek zmatečným dle § 477 čís. 6 c. ř. s.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

Důvody:

Pro posouzení, zda žalobní nárok je nárokem veřejnoprávním či soukromoprávním a zda tedy věc patří před úřady správní či před soudy, je rozhodným obsah žaloby a zejména žalobní návrh (§ 41 j. n.). Žalující obec domáhá se žalobou zjišťovacího výroku, že sporný pozemek jest cestou veřejnou a že žalovaným k části jeho nepřisluší vlastnické právo, dále, že jsou žalovaní povinni to uznati a dalšího rušení se zdržeti. Cílem žaloby je tedy prohlášení sporné cesty za cestu veřejnou a jen pouhým důsledkem tohoto jejího nároku jsou další žalobní nároky, které s hlavním nárokem trvají nebo padají. Podle účelu žaloby, který je rozhodným pro posouzení oboru pravomoci, nejde tedy o nárok soukromoprávní, nýbrž o nárok veřejnoprávní, o němž rozhodovati jest úřadům správním.

Čís. 1964.

Zajištění půdy drobným pachtýřům (zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n.).

Byly-li požadované pozemky před účinností zákona pachtýřům odňaty [§ 6 (1) zák.] a zcizeny osobě třetí smlouvou, podléhající úřednímu schválení, nelze o požadovacím nároku rozhodnouti, dokud zcizení není příslušnými úřady schváleno.

(Rozh. ze dne 7. listopadu 1922, R I 843/22.)

Propachtovatel (držitel svěřenského panství) odňal 30. září 1918 pachtýřům propachtovaný pozemek a směnili jej 28. října 1918 s Josefem B-em. Směnná smlouva nebyla dosud soudem svěřenským a opatrovnickým schválena. Oba nižší soudy uznaly požadovací nárok pachtýřův, shledavše, že odnětí pozemku stalo se bez podstatné příčiny.

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ve smyslu níže uvedeném dále jednal a znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Stěžovatel se odvolává neprávem na ustanovení § 5 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., poněvadž správa velkostatku sama netvrdila, že potřebovala pozemků, jež drobným pachtýřům na podzim r. 1918 odňala, k zamezení enklávy a poněvadž tu není také žádného jiného z případů § 5, ve kterých by byli pachtýři povinni, na místě požadovaných pozemků přijati pozemky jiné. Naproti tomu však sluší pokládati za podstatnou námitku, že Josef B. nabyl požadovaných pozemků smlouvou ze dne 30. dubna (správně 28. října 1918) s velkostatkem O. uzavřenou. Nižší stolice pokládají za rozhodnou pouze otázku, zda byly pozemky, o něž jde, pachtýřům odňaty z podstatné příčiny, a dospívají k náhledu, že tu podstatné příčiny nebylo a že je tudíž nárok pachtýřů odůvodněn. To by bylo ovšem správné, kdyby byly pozemky zůstaly ve vlastní správě vlastníkově nebo kdyby byly dány do pachtu osobě třetí [§ 6 (2)]. Pakliže však pozemky přešly před vydáním zákona o drobných pachtýřích do vlastnictví třetí osoby, proti níž pachtýřům požadovací nárok nepřísluší, nemůže jim býti nárok na ně proti této osobě přiznán. Jak nesporno, a jak také z předložené smlouvy ze dne 28. října 1918 vyplývá, byly požadované pozemky postoupeny manželům B-ovým výměnou za jejich pozemky a byla platnost této směnné smlouvy učiněna závislou na svěřenském a poručenském schválení. Okolnost, že k tomuto schválení dosud nedošlo, má za následek, že o požadovacím právu drobných pachtýřů na ten čas rozhodnuto býti nemůže. Neboť, dojde-li k tomuto schválení, bude směnná smlouva uvedena do takového stavu, jako by již od samého počátku a v době jejího zřízení byla platnou a účinnou. Dodatečné schválení povolanými k tomu úřady bude míti působnost zpětnou a Josef B. bude muset býti pokládán za vlastníka již ode dne uzavření smlouvy t. j. od 28. října 1918, to tím spíše, že Josef B. podle zjištění prvního soudu na sporných pozemcích již od měsíce září 1918 hospodaří a jich užívá, takže tím odstavec šestý smlouvy souhlasně byl změněn a rozhodujícího významu již nemá. Nebude-li směnná smlouva schválena, padá tím ovšem tato námitka sama sebou a nebude překážky, aby požadovací právo pachtýřů uznáno nebylo. Vše tedy závisí na tom, bude-li směnná smlouva úřadem svěřenským a poručenským schválena. Bude

tudíž na soudu prvé stolice, aby si nejprve schválení této smlouvy od těchto úřadů vyžádal, po případě o vyřízení jeho naléhal a podle výsledku jeho pak znovu o požadovacím nároku rozhodí. Poněvadž tato pro rozhodnutí závažná okolnost zjištěna nebyla, ač se tak podle § 2 čís. 5 nesp. říz. státi mělo, jeví se býti v tomto smyslu zákon porušen.

Čís. 1965.

Nepřípustnost pořadu práva pro nárok obce, dopravivší u výkonu bezpečnostní a zdravotní policie choromyslného do ústavu, na náhradu proti tomu, kdo je povinen k výživě choromyslného.

(Rozh. ze dne 7. listopadu 1922, R I 855/22.)

Starosta žalující obce nařídil žalované, by dala dopravit svého choromyslného syna do ústavu pro choromyslné, ježto jest svému okolí nebezpečným. Žalovaná příkazu nevyhověla, pročež provedla dopravu obec na svůj náklad, jehož náhrady domáhala se na žalované. Proti žalobě vznesla žalovaná námitku nepřípustnosti pořadupráva, již soud prvé stolice zamítl, maje za to, že jde o poměr soukromoprávní a vyhověl žalobě. Odvolací soud námitce nepřislušnosti pořadu práva vyhověl a žalobu odmítl. Důvody: Dle § 59 českého obec. zříz. náleží starostovi obce vykonávati místní policii; on jest povinen v pravý čas učiniti opatření nevyhnutelná k výkonu místní policie. Vykonávání místní policie záleží hlavně v užívání všech prostředků opatrnosti, by se odstranilo všechno, cokoli by mohlo býti nebezpečným životu, zdraví, majetnosti, bezpečnosti a blahobytu obyvatelů. Dle čl. 5 zák. ze dne 5. března 1862 a § 28 čís. obec. zříz. v souvislosti s ustanovením § 3 zák. ze dne 30. dubna 1870, čís. 68 ř. zák., záležitosti místní policie zdravotní spadají do samostatného oboru působnosti obcí. Zákonem ze dne 30. dubna 1870, čís. 68 ř. zák. jest upraven obor působnosti obcí ve věcech zdravotní správy v ten smysl, že do samostatného oboru působnosti obcí náleží vykonávati zdravotní předpisy. Obcím náleží mezi jiným míti v patrnosti pomatence a blbce, kteří nejsou v některém veřejném ústavě, a přihlížeti k opatrování těchto osob. Obec a zvláště jejich lékařští zřízení jsou vedle nařízení ministerstva vnitra bývalé rakouské vlády ze dne 14. května 1874, čís. 71 ř. zák. povinni náležitě opatrovati osoby na duchu pomatené, a míti je, pokud zdržují se v jejich okrsku a nechovají se v ústavě pomatených, v patrnosti. Mají míti zření k tomu, by s takovými chorými se nevlídně nezacházelo, a aby se jim ničeho neujímalo, co by se nedalo odůvodniti povahou jejich choroby. Konečně mají míti péči o opatrování chudobných chorých na duchu a o to, aby byli, pokud možno, dáni do veřejných ústavů pomatenců. Podobně mají se zachovati obce a jejich zřízení lékařští, když jde o opatrování hluchoněmých a blbců. Pak-li by se taková osoba z bydliště svého vzdálila, mají to politickému úřadu oznámiti, a ty, kdo by byli zavinili opomenutím povinné péče samovolně vzdálení se takové osoby, po zákonu k zodpovědnosti pohnati (výnos min. vnitra býv. rak. vlády ze dne 9. listopadu 1852, čís. 28.529). Náklad, jenž byl vynaložen za povinného z rozkazu politického úřadu, jest vymáhati dle § 5 čís. nař. bývalé rakouské vlády ze dne 20. dubna 1854,